

سیاست‌های پولی و اعتباری در سال ۱۳۸۷

الف- بسته سیاستی - نظارتی سیستم بانکی کشور در سال ۱۳۸۷

براساس بسته سیاستی - نظارتی سیستم بانکی کشور در سال ۱۳۸۷ که در تاریخ ۳ مرداد ۱۳۸۷ به بانک‌های دولتی، غیردولتی و موسسات مالی و اعتباری کشور برای اجرا ابلاغ شد، رئیس کلی سیاست‌های پولی و اعتباری در سال جاری به شرح ذیل می‌باشد:

۱. با توجه به آثار گسترده نرخ تورم بر شاخص‌های اقتصادی، نیل به نرخ تورم هدف‌گذاری شده به عنوان هدف اصلی بانک مرکزی تعیین می‌گردد. براساس نرخ تورم سال ۱۳۸۷، سایر سیاست‌ها مثل حمایت از صادرات و جایزه‌های صادراتی تنظیم می‌شود (ماده ۱۸).

۲. خدمات و تسهیلات بانکی در سال ۱۳۸۷ تحت سرفصل‌های زیر ارائه می‌شود (ماده ۶):

۱-۲- نرخ سود تسهیلات بانکی در عقود مبادله‌ای ۱۲ درصد خواهد بود.

۱-۱-۲- نرخ سود تسهیلات بانکی برای پروژه‌های اولویت‌دار بنگاه‌های کوچک و زودبازده و کشاورزی، با کمک یارانه دولت ۱۰ درصد است و دولت نیز ۲ درصد یارانه خواهد داد. تعیین اولویت و پرداخت یارانه مطابق فهرست تهیه شده توسط کمیسیون اقتصاد انجام می‌گردد. در صورت عدم تحقق اهداف طرح، این یارانه پرداخت نمی‌شود و پرداخت اصل و سود تسهیلات به عهده مشتری خواهد بود.

۲-۱-۲- حق الوکاله عقود حداکثر سه درصد تعیین می‌شود و بانک‌ها مجازند در جهت کاهش آن و افزایش کیفیت خدمات بانکی رقابت کنند.

۲-۲- عقود مشارکتی؛ عقود مشارکتی در قالب مشارکت مدنی، بدون تعیین سود قطعی از پیش تعیین شده (تسویه حساب براساس سود واقعی حاصل از اجرای پروژه) و با حضور و نظارت بانک به مثابه یک شریک در امور مربوط به موضوع مشارکت انجام می‌گیرد. پیش‌بینی

حداقل سودآوری طرح برابر با نرخ سود عقود مبادله‌ای بدون احتساب یارانه در هر نوع فعالیت می‌باشد.

۲-۳- ارائه خدمات برای سرمایه‌گذاران به منظور معرفی طرح آنان به افراد علاقمند به مشارکت به صورت خرید اوراق تجاری شرکتی (برای سرمایه در گردش واحدهای تولیدی) و یا اوراق مشارکت شرکتی (برای طرح‌های سرمایه‌گذاری) قابل تبدیل یا غیرقابل تبدیل به سهم در قالب یک چارچوب حقوقی انجام می‌گیرد. تضمین بازپرداخت یا بازگشت سرمایه توسط بانک انجام نمی‌شود و اوراق قبل از سررسید در بازار ثانویه قابل معامله خواهد بود. در آمد بانک صرفاً از محل کارمزد خدماتی است که ارائه می‌دهد و از طرفین قابل دریافت است.

۲-۴- بانکداری توسعه‌ای به منظور به کارگیری منابع دولت به صورت «وجوه اداره شده» یا «سپرده دولتی نزد بانک با شرط نوع مصرف» یا «قرارداد عاملیت» برای فعالیت‌های حمایتی دولتی با هدف توسعه مناطق کمتر برخوردار یا بخش‌های اقتصادی مورد حمایت دولت، انجام می‌شود.

۳. به منظور تنوع‌بخشی به روش‌ها و ابزارهای اعتباری، ساختار قراردادها با نرخ سود شناور (Float) طراحی و ایجاد می‌شود (ماده ۱۵).

۳-۱- تسهیلات مشارکت مدنی به واقع شناور است و سال به سال به میزان سود واقعی کسب می‌شود.

۳-۲- سود سپرده‌های سرمایه‌گذاری به واقع شناور است و سال به سال به میزان سود واقعی پرداخت می‌شود.

۴. حداکثر حق‌الوکاله سپرده‌های سرمایه‌گذاری برای بانک‌ها ۳ درصد تعیین می‌شود (ماده ۱۶).

۵. سپرده قانونی بانک‌ها نزد بانک مرکزی در سال ۱۳۸۷ به شرح زیر تعیین می‌شود (ماده ۲۰):

- سپرده‌های جاری معادل ۲۰ درصد

- سپرده‌های قرض‌الحسنه معادل ۱۰ درصد

- سپرده‌های کوتاه‌مدت معادل ۱۷ درصد

- سپرده‌های یک ساله معادل ۱۷ درصد

- سپرده‌های دو و سه ساله معادل ۱۵ درصد

- سپرده‌های چهار ساله معادل ۱۳ درصد

- سپرده‌های پنج ساله معادل ۱۱ درصد

- سایر سپرده‌ها معادل ۲۰ درصد

۶. بانک مرکزی در سال ۱۳۸۷ حداکثر معادل ۵۰ درصد جایگزینی اوراق موجود، اوراق مشارکت منتشر نموده و ابزارهای کارآتر و مناسب‌تر مدیریت بازار پول را طراحی کرده و مورد بهره‌برداری قرار می‌دهد (ماده ۴۲).

دولت و دستگاه‌های دولتی در سال ۱۳۸۷ اوراق مشارکت در حد ضوابط خود، در شکل مشارکت واقعی صادر می‌کنند. سود اوراق مشارکت به میزان سود حاصل از طرح‌های موضوع سرمایه‌گذاری بوده و فروش قبل از سررسید صرفاً در بازار بورس، قابل انجام است.

۷. به منظور ایجاد شرایط مناسب برای توزیع اعتبارات متناسب و هماهنگ در رشد متوازن، توزیع تسهیلات بانکی به صورت بخشی و در قالب جدول زیر قابل انجام است (ماده ۳):

توزیع بخشی تسهیلات بانکی

نام بخش	درصد از کل تسهیلات
کشاورزی، آب و صنایع تبدیلی	۲۵
صنعت و معدن	۳۳
ساختمان و مسکن	۲۰
بازرگانی و خدمات	۱۵
صادرات	۷

۸. اعطای تسهیلات برای خرید واحدهای مسکونی اعم از عرصه یا اعیان ممنوع می‌باشد و تسهیلات صرفاً برای احداث واحدهای مسکونی با رعایت شرایط اعلام شده پرداخت می‌گردد (ماده ۴).

۹. اعتبارات و تسهیلات پرداختی بانک‌ها از محل سپرده‌های قرض‌الحسنه دیداری، پس‌انداز، سرمایه‌گذاری، منابع بین بانکی، سرمایه سهامداران (دولت یا سهامداران خصوصی) و یا منابع بین بانکی

پرداخت می‌شود. بانک‌ها باید بدون استفاده از منابع بانک مرکزی به تنظیم منابع و مصارف خود مبادرت کنند (ماده ۷).

۹-۱- اضافه برداشت بانک‌ها از بانک مرکزی صرفاً در حد رفع مشکلات مقطعی و کوتاه‌مدت جدول نقدینگی بانک‌ها قابل اعمال خواهد بود. کنترل و تنظیم این امر از دو طریق انجام می‌شود (تبصره ۱):

اول: ابزار قیمتی از طریق اخذ هزینه سنگین ۳۴ درصد سالانه از این مبالغ

دوم: کنترل اداری بانک مرکزی و مدیریت آن.

۹-۲- بانک متناسب با منابع قابل دسترس خود و مدیریت منابع و مصارف بانک که براساس اصول و استانداردهای بانکداری و ضوابط ابلاغی بانک مرکزی انجام می‌شود، مجاز به ایجاد تعهد است. ایجاد تعهد مازاد بر منابع قابل تحصیل هر بانک و اتکا به منابع حاصل از اضافه برداشت از بانک مرکزی ممنوع است (تبصره ۵).

۱۰. دریافت سپرده قرض‌الحسنه و پرداخت وام قرض‌الحسنه برای رفع نیازهای ضروری قابل انجام است (ماده ۸). براین اساس، پرداخت قرض‌الحسنه در سقف ۱۰۰ میلیون ریال به ازای هر نفر قابل انجام است. کارمزد خدمات قرض‌الحسنه حداکثر ۳ درصد در سال برای تامین هزینه‌های خدمات بانک و هزینه‌های تشویق سپرده‌گذاران تعیین می‌شود.

۱۱. استفاده از سپرده‌های پس‌انداز قرض‌الحسنه بانک‌ها صرفاً برای تسهیلات قرض‌الحسنه بوده و مصرف آن برای تسهیلات سرمایه‌گذاری ممنوع می‌باشد (ماده ۹).

۱۲. بانک‌ها می‌توانند تامین اعتبار طرح‌های بزرگ را به صورت مشترک (کنسرسیوم) انجام دهند (ماده ۱۲).

۱۳. رسوب منابع جاری قرض‌الحسنه که به عنوان منابع کوتاه‌مدت قرض‌الحسنه قابل منظور کردن است، می‌تواند صرف اعتبارات کوتاه‌مدت قرض‌الحسنه شود (ماده ۱۹).

۱۴. به منظور فراهم آوردن ابزار مناسب برای نقل و انتقالات و مبادلات روزانه مردم و کاهش اثرات افزایش نقدینگی ناشی از صدور چک‌های بین بانکی از ابتدای اردیبهشت سال ۱۳۸۷ طبق مصوبه هیات

وزیران، ایران چک صرفاً توسط بانک مرکزی منتشر و هزینه‌های طراحی و چاپ آن توسط بانک مرکزی پرداخت می‌شود. در زمان تحویل ایران چک‌های مزبور به بانک‌های تجاری و تخصصی صد درصد معادل ریالی آن توسط بانک مرکزی وصول می‌شود (ماده ۲۲).

۱۵. برنامه فروش سهام بانک‌های مشمول خصوصی‌سازی و همچنین احداث شعب بانک‌های خارجی یا موسسات وابسته بانکی در ایران، با جدیت دنبال می‌شود و بانک مرکزی نسبت به صدور مجوزهای لازم در این زمینه اقدام می‌نماید (ماده ۳۰).

ب- قانون اصلاح بند "ح" ماده (۱۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
مصوب ۱۳۸۳

انتشار و بازخرید اوراق مشارکت بانک مرکزی یکی از ابزارهای معمول جهت کنترل حجم نقدینگی و قرار دادن آن در بازه موردنظر سیاست پولی است. در سال‌های اخیر و به تبع محدودیت ابزارهای دارای تاثیرگذاری سریع بر بازار پول و اعتبار، اوراق مشارکت به تنوع مورد استفاده سیاستگذار پولی قرار گرفته است. با توجه به شرایط خاص بازار پول، لازم است هرگونه هدفگذاری و تغییر در ابزارها به سرعت و در زمان مناسب به اجرا در آید تا آثار مکفی بر متغیرهای اقتصاد کلان بر جای گذارد. طبق بند (ح) ماده ۱۰ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، انتشار اوراق مشارکت بانک مرکزی موکول به اخذ مجوز از مجلس شورای اسلامی بود. با توجه به محدودیت‌هایی که این رویه بر اعمال به موقع سیاست پولی ایجاد می‌کرد، اصلاح بند مذکور و باز گرداندن تصمیم‌گیری درخصوص استفاده از اوراق مشارکت به بانک مرکزی ضروری می‌نمود.

این موضوع در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی مطرح گردید و پس از اخذ تایید شورای نگهبان، به بانک مرکزی اجازه داده شد تا در مواقع لزوم و به منظور هدایت و کنترل حجم نقدینگی در چارچوب قانون عملیات بانکی بدون ربا -مصوب ۱۳۶۲- با تصویب شورای پول و اعتبار از ابزار اوراق مشارکت استفاده نماید.